

Саладяк Зоряна

магістрантка ОПП «Соціальне адміністрування у громаді»
факультету педагогіки і психології Тернопільського національного
педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Лещук Г.В.,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри
соціальної роботи та менеджменту соціокультурної діяльності

СОЦІАЛЬНІ НАВИЧКИ (SOFT SKILLS) В КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Від сучасного фахівця соціальної сфери суспільство вимагає вміння взаємодіяти з різними цільовими групами клієнтів, колегами, партнерами в різноманітних професійних ситуаціях, що вимагають наявності навичок, які доповнюють професійні компетентності, й які прийнято називати соціальними, «м'якими» навичками або soft skills. У рамках володіння соціальними навичками фахівець із соціальної роботи має володіти навичками ефективної комунікації, медіації, самоконтролю, бути емпатійним, уміти слухати та переконувати, бути готовим до рефлексії та вирішення етичних дилем. Соціальні навички «soft skills», доповнюючи професійні – «hard skills», забезпечують високу компетентність фахівця та ефективність його діяльності.

Питанням формування соціальних навичок у фахівців різного профілю, зокрема, соціальних працівників, присвячено чимало праць вітчизняних дослідників: К. Коваль досліджує проблеми формування в студентів соціальних навичок; Т. Яркова та І. Черкасова досліджують формування соціальних навичок у студентів в умовах реалізації професійного стандарту

ТНПУ MAGISTERIUM

підготовки педагога; А. Івоніна, О. Чуланова та Ю. Давлетшина вивчають роль професійних та соціальних навичок у професійному розвитку та кар'єрному зростанні фахівців; С. Шилова вивчає формування соціальних навичок засобами мікрогрупових форм роботи; Н. Шитова – ресурсність соціальних навичок для підвищення професійної успішності працівників; С. Наход обґрунтовує значущість соціальних навичок для професійного становлення майбутніх фахівців соціономічних професій.

Мета статті: розкрити сутність поняття «соціальні навички» («soft skills») в контексті професійної підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи.

Виклад основного матеріалу. У науковій теорії не існує уніфікованого підходу до визначення поняття «soft skills». Можемо виокремити два основні підходи в розумінні цього терміну: перший базується на виокремленні здатності майбутнього фахівця до різного роду міжособистісних взаємодій, а також на особистісних характеристиках індивіда. Йдеться про риси особистості, які ми асоціюємо із емоційним інтелектом: доброзичливість, позитивне налаштування, дружелюбність, оптимізм. Другий підхід аналізує соціальні навички в контексті їх значення для професійного зростання та кар'єрного просування фахівця [1]. У такому випадку соціальні навички розглядаємо як набуті навички, які людина сформувала набула через додаткову освіту [3].

У науковій літературі знаходимо свідчення, що терміном «soft skills» позначають навички, необхідні для працевлаштування («employability skills») та навички, необхідні для міжособистісної комунікації («people skills») [2, с. 45].

Для більш ефективного формування у майбутніх соціальних працівників соціальних навичок необхідно конкретизувати поняття «soft

ТНПУ MAGISTERIUM

skills» і визначити найбільш релевантні способи їх розвитку в освітньому процесі вищої школи. До переліку найбільш популярних універсальних компетенцій у будь-якій сфері, у тому числі й соціальній, відносять такі соціальні навички:

- комунікативні навички (здатність слухати та чути співрозмовника, аргументувати та переконувати у своїй позиції, вести успішні переговори та презентувати себе та свої ідеї, виступати публічно, працювати в команді та доводити справу до кінця тощо);

- навички самоорганізації (self skills). Ці навички виокремили відносно нещодавно у зв'язку з концепцією Life Long Learning (безперервної освіти), яка вимагає самодисципліни та само мотивації. Окрім того, ці навички передбачають високий рівень емоційного інтелекту, знань тайм-менеджменту, стресостійкість, відданість, раціональну оцінку своїх вчинків тощо;

- навички дизайн-мислення, тобто розуміння того «як» мислити, щоб вирішити проблеми, що виникають. Сюди можна віднести: філософський світогляд, що дає цілісну картину світу, зв'язне і системне мислення, критичне мислення, креативне мислення, аналітичне мислення та здатність до пошуку інформації, проєктне мислення та вміння приймати рішення в умовах дефіциту даних;

- управлінські навички (постановка цілей та завдань, контроль за ходом виконання кожного наміченого етапу роботи, коригування планів за потреби, саморефлексія, вміння управляти командою та проєктом, здатність делегувати завдання тощо).

Головними принципами формування та розвитку соціальних навичок є: діалог, полілог та дотримання етики комунікації. В умовах навчання в закладі

ТНПУ MAGISTERIUM

вищої освіти взаємодія студентів має відбуватися у невеликих групах, у яких необхідно досягати співробітництва та координації; кожен учасник групи повинен виконувати своє завдання, що має високу цінність для спільної справи. Якщо дотримуватися принципів інтерактивного навчання, можна розвивати і формувати необхідні соціальні навички й універсальні компетенції у процесі вивчення практично будь-яких навчальних дисциплін.

Як бачимо, очевидним є те, що soft skills включають характерні риси когнітивної та в цілому інтелектуальної діяльності людини, її емоційного інтелекту, управління власною діяльністю та способи конструктивної взаємодії з іншими людьми.

Висновки. Таким чином, соціальні навички (soft skills) можна об'єднати у три великі групи: когнітивні навички, соціально-комунікативні навички, навички, що становлять емоційний інтелект. Соціальні навички не залежать від специфіки конкретної професійної діяльності, вони пов'язані з особистісними якостями фахівця; соціальних навичок та здібностей, що включають здатність до ефективної комунікації, швидкість адаптації, уміння працювати в команді, ступінь розвитку емоційного інтелекту. Формування soft skills – це передумова підвищення культуротворчого потенціалу та розвитку інноваційної особистості. Найбільш важливими soft skills ми вважаємо володіння логікою та риторикою; вміння вести успішні переговори та вирішувати конфлікти; презентувати себе як професіонала та просувати свої ідеї; працювати у команді тощо. Соціальні навички в їхньому інтегральному вигляді концентруються в інноваційній особистості, здатній не тільки до конкретних матеріальних інновацій, а й до м'яких (соціальних) інновацій, які забезпечують взаємозв'язок традицій та інновацій, а в кінцевому підсумку – інноваційний розвиток країни, успішну модернізацію та соціальний прогрес.

Список використаних джерел

1. Коваль К. Розвиток «soft skills» у студентів – один із важливих чинників працевлаштування. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2015. № 2. С. 162–167.
2. Кочубей Т., Ткачук Ю. Соціальні навички soft skills у системі компетентностей майбутніх соціальних працівників. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2021. Вип 2(7). С. 42–51.
3. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/ni>.

Стельмах Юліана,

студентка СР–31 спеціальності Соціальна робота факультету педагогіки і психології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Парфанович І. І.,

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної роботи та менеджменту соціокультурної діяльності

**СУТНІСНЕ ТРАКТУВАННЯ ПІДХОДІВ ДО РОБОТИ
З ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМИ ОСОБАМИ
В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ**

(за матеріалами студентського наукового конкурсу)

Актуальність теми дослідження. У 2014 році росія здійснила збройний напад проти суверенітету і цілісності України. Вже в той час люди почали страждати і досі страждають від страху перед окупантами. У результаті це спричинило безліч серйозних економічних і соціальних проблем і водночас створило нові. На сході України значна кількість жителів через війну покинули свої будинки і знайшли притулок в інших частинах